

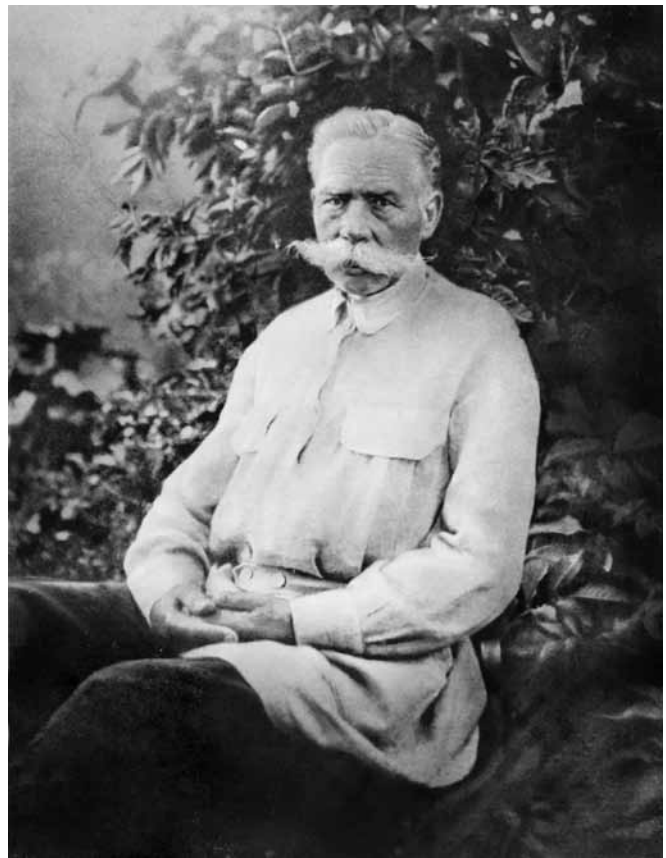
З ПАНОРАМИ УКРАЇНСЬКОГО КОБЗАРСТВА. ОПАНАС СЛАСТЬОН ЯК ТВОРЕЦЬ УНІКАЛЬНОЇ ПОРТРЕТНОЇ ГАЛЕРЕЇ НАРОДНИХ МУЗИК

Генетично успадкована від батьків любов до народної музики й пісні, до естетичного замилювання світом природи та народного життя в Опанаса Сластьона (1855–1933) поєднувалася з прагненням до мистецького відтворення і виображення. Доля розпорядилася так, що він міг здобути фахову освіту в Петербурзі, в Академії мистецтв.

1875 р. у житті юнака трапилася подія надзвичайної ваги, про яку він докладно оповів у своїх спогадах про композитора М. Лисенка й художника П. Мартиновича. Після Різдвяних свят до Петербурга прибув з добре вишколеним хором Микола Лисенко та відомий кобзар Остап Вересай. Опанас Сластьон зі своїм другом Порфирієм Мартиновичем стали свідками тріумфу кобзарювання О. Вересая і популяризації українського народного мелосу. Друзі швидко знайшли спільну мову з хористами, з молодим, але вже добре відомим композитором М. Лисенком, який ненав'язливо розпитував про їхній побут, про рідних. Вони охоче розповідали про рідні місця, співали популярних народних пісень. Микола Віталійович оповідав про нашу давню й багату культуру та сучасний стан гноблення, ознайомив друзів-академістів зі справжнім Шевченковим «Кобзарем», що був надрукований у Празі. Як писав Сластьон, «і боязко, і радісно було нам тоді читати сю огненну книжку», і після всього він визначив: «Я почув себе так, ніби вдруге народився...»⁴.

Саме 1875 р. народився той О. Сластьон, якого тепер знає Україна і яким він увійшов в історію українського мистецтва.

Цього року художник започаткував велику портретну галерею українських кобзарів, над

Опанас Сластьон. Світлина 1929 р.

якою працював упродовж усього життя, аж до схилю літ. Року 1875 він і сам навчився співати народні думи, що дало підґрунтя для подальшої популяризації — кваліфіковано писати на етномузичну тематику, діяльно допомагати визначному музичному фольклористові Філарету Колесі в справі запису старожитнього українського мелосу.

Як фахово співав Сластьон — про це маємо свідчення видатного артиста-маляра Іллі Рєпіна, класика української музики Миколи Лисенка, знаменитого історика й знавця козацької давнини Дмитра Яворницького. Сластьон дотримувався усталеного народного способу виконання дум на відміну від модерного й артистичного, як у Гната Хоткевича.

У літні місяці 1875 р. Сластьон перебуває на Полтавщині, у с. Бондарі Лохвицького по-

⁴Сластьон Опанас. Микола Віталійович Лисенко // Національні архівні фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського Національної академії наук України. — Ф. 24-7/123. — С. 246.

АНОТАЦІЇ ДО ПОРТРЕТІВ

- С. 13**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
ПЕТРА ІВАНОВИЧА
НЕХОВАЙЗУБА
1875 р., туш, перо, олівець, пензель;
19,9×14,9.
Вгорі напис:
«Кобзарь Петро Іванович Неховайзуб
Плач невольників
Три брати Озовські
Удова і три сини
Конівченко
1875 р.
с. Бондарі, Лохв[ицького] повіту».
Внизу праворуч авторський підпис
і напис: «Мій „Пан-отець”, що навчив
мене співати думи».
- С. 14**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
ДМИТРА СКОРИКА
1876 р., туш, перо, олівець;
23,4×16.
Зверху напис:
«Кобзарь Дмитро Скорик,
с. Нехристівка, Лохв[ицького] повіту
Плач невольників
Удова і три сини
Конівченко
Олексій Попович
Три брати Озовські
1876 р.
Пирятин, Полт[авська] губ[ернія]».
Внизу праворуч авторський підпис.
- С. 15**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
ТРИХОНА МАГАДИНА
1876 р., туш, перо, пензель,
олівець, білила;
21,3×15,3.
Вгорі авторський напис:
«Трихон Магадин, село Бубни,
Лохв[ицького] повіту, 1876 року.
Знає шість дум».
Внизу праворуч авторський підпис
і дата — 1876 р.
- С. 16**
ПОРТРЕТ
ХЛОПЦЯ-КОБЗАРЯ ПЕТРА,
УЧНЯ І. КРЮКОВСЬКОГО
1876 р., туш, перо, пензель, олівець;
25,3×18.
Внизу праворуч авторський підпис,
дата — 1876 р. і напис:
«Лохвиця-Приліпка
Петро учень І. Крюковського».
- С. 17**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
СЕМЕНА ЗЕЗУЛА
1886 р., туш, перо, олівець;
30,7×24,2.
Вгорі праворуч напис:
- «Кобзарь Семен Зезуля
Черн[ігівська] губ[ернія],
Сосн[ицький] повіт,
1886 р., с. Красиловка».
Внизу ліворуч авторський підпис
і дата — 1886 р.
- С. 18**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
ПЕТРА СІРОШТАНА
1887 р., туш, перо, олівець;
25,7×20,3.
Вгорі праворуч напис:
«Кобзарь Петро Сіроштан
Черн[ігівська] губ[ернія],
Козелецьк[ий] пов[іт],
село Ладінка, 1887 р.
Олексій Попович
Про сестру та брата
Удова і три сини».
Внизу праворуч авторський підпис.
- С. 19**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
ОСТАПА КАЛНОГО
1901 р., олівець, туш, перо,
чорна акварель;
22,8×17,2.
Вгорі праворуч напис:
«Остап Калний з м. В[еликих]
Сорочинець
1901 р. 7 серпня
Дівка бранка
Удова і три сини
Три брати Озовські».
Внизу праворуч авторський підпис і
напис: «Миргород, 1901 р., 7 серпня».
- С. 20**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
МИКОЛИ ДУБИНИ
1901 р., чорна акварель,
олівець, перо;
26,8×17,2.
Вгорі напис:
«Кобзарь Микола Дубина
(решетилівський)
Про піхотинця
Про удову
Дівка бранка
Конівченко
1901 р.».
Внизу праворуч авторський підпис
і дата — 1901 р.
- С. 21**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
М. С. КРАВЧЕНКА
1902 р., туш, перо, олівець, білила;
27,5×19,6.
Вгорі праворуч напис:
«М. С. Кравченко».
знизу праворуч авторський підпис
і дата — 1902 р.
- С. 22**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
ОПАНАСА САВЧЕНКА (БАРЯ)
1902 р., олівець, туш, перо, білила;
26,9×17,2.
Вгорі праворуч напис:
«Опанас Савченко („Барь”) з доч[кою],
с. Черевки, Мирг[ородського] повіту
Удова і три сини
Піхотинець
Дівка бранка
1902 р.».
знизу ліворуч авторський підпис
і напис: Миргород, 1902 року,
травня 1 ч[исла]».
- С. 23**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
МИХАЙЛА СТЕПАНОВИЧА
КРАВЧЕНКА
1902 р., туш, перо, олівець;
26,2×18,7.
Вгорі праворуч напис:
«Кобзарь Михайло Кравченко
Про удову і тр[ьох] синів
Про трьох братів Озовсь[ких]
Про Коновченка
В Царіграді на базарі
Плач невольників
Буря на Чорн[ому] морі».
Внизу праворуч авторський підпис
і напис: «1902 року, 21 лютого».
- С. 24**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
САМІЙЛА ЯШНОГО
1903 р., чорна акварель, туш, перо;
29,7×19,3.
Вгорі напис:
«Кобзарь „Пан-отець” м. Миргорода
Самійло Яшний (90 років)
Три брати Озовські
Удова і три сини
Дівка бранка».
Внизу ліворуч авторський підпис
і дата — 1903 р.
- С. 25**
ПОРТРЕТ КОБЗАРЯ
М. С. КРАВЧЕНКА
1903 р., туш, перо, олівець, пензель;
29,3×19,5.
Вгорі напис:
«Михайло Степанович Кравченко
Дівка бранка
Удова і три сини
Три брати Озовські
Буря на Чорн[ому] морі
Плач невольників
Конівченко».
Внизу праворуч авторський підпис
і дата — 1903 р.

Портрет кобзаря Петра Неховайзуба (1875 р.)

Портрет кобзаря Семена Зезулі (1886 р.)